

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

ЛАГОДА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 338.45:339.13:664.14:664.65

**ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ УКРАЇНИ
(на прикладі кондитерської промисловості)**

Спеціальність 08.07.01 – Економіка промисловості

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ - 2000

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Українському державному університеті харчових технологій.

- Науковий керівник:** доктор економічних наук, професор
Заїнчковський Анатолій Олександрович,
Український державний університет харчових технологій, завідувач
кафедри економіки і права
- Офіційні опоненти:** доктор економічних наук, професор
Бутнік-Сіверський Олександр Борисович,
Інститут підвищення кваліфікації керівних працівників
і спеціалістів харчової та переробної промисловості
Міністерства аграрної політики України, завідувач
кафедри ринкової економіки, обліку і фінансів
кандидат економічних наук, доцент
Колот Володимир Михайлович,
Київський національний економічний університет,
заступник завідувача кафедри економіки підприємств
- Провідна установа:** **Київський національний університет**
ім. Т.Г. Шевченка (кафедра теоретичної та
прикладної економіки)

Захист дисертації відбудеться “20” червня 2000 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.150.02 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) економічних наук при Інституті економіки НАН України за адресою: 01011, м. Київ – 11, вул. Панаса Мирного, 26.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Інституту економіки НАН України.

Автореферат розісланий “18” травня 2000 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.С. Стешенко

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Стан, ринкова трансформація і перспективи розвитку економіки України в значній мірі залежать від ступеня розвитку продовольчого ринку, який є одним з найбільш важливих та перспективних і визначає продовольчу безпеку держави.

Формуванню та розвитку ринку України, в тому числі і продовольчого, присвячені праці багатьох вітчизняних вчених-економістів Інституту економіки НАН України, Інституту економіки промисловості НАН України, Інституту регіональних досліджень НАН України, Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України, Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економіки України, Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка, Київського національного економічного університету та деяких інших наукових і навчальних закладів.

Останнім часом через кризові явища в економіці, низьку платоспроможність населення, зниження споживання харчових продуктів (в тому числі кондитерських виробів), значне скорочення їх експорту, питання формування ринку продовольчих товарів набуло особливої актуальності. Суттєві зміни сталися у ринкових відносинах між виробниками і споживачами продовольчих товарів, що дедалі більше визначаються споживчими властивостями та цінами продуктів.

Загальний стан економіки України і ринку продовольчих товарів негативно позначився на розвитку кондитерської галузі та привів до значного скорочення обсягів виробництва, погіршення фінансового стану підприємств, підвищення цін на продукцію та інтенсивного зношення основних виробничих фондів. В той же час за останні чотири роки спостерігається тенденція нарощування обсягів виробництва солодошів, яка обумовлена значними інвестиціями в підприємства галузі та поступовою їх адаптацією до ринкових умов. Однак, ще залишається складним фінансовий стан більшості підприємств, не приділяється достатньої уваги підвищенню конкурентоспроможності продукції та попиту на неї, вивченню кон'юнктури ринку, реальних можливостей матеріально-технічного забезпечення виробництва, розвитку інноваційної діяльності. Потребує також удосконалення система реалізації продукції із застосуванням маркетингових досліджень.

З огляду на це, ринок кондитерських виробів, як важливий елемент ринку продовольчих товарів, потребує більш глибокого наукового дослідження, опрацювання ряду практичних рекомендацій з урахуванням особливостей вітчизняної економіки. Матеріали цих досліджень можуть бути використані при розробленні стратегії розвитку кондитерської промисловості та торгівлі.

Важливість питань формування і розвитку ринку кондитерських виробів, їх недостатнє наукове опрацювання і невирішеність багатьох важливих проблем зумовили вибір теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною програми науково-дослідних робіт Українського державного університету харчових технологій з тем: "Формування фінансово-кредитного механізму в умовах переходу харчової промисловості до ринкової економіки" (номер державної реєстрації 0198V002126), "Удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційних процесів у харчовій промисловості (на прикладі підприємств кондитерської і пивобезалкогольної галузей)" (номер державної реєстрації 0199V003934) та "Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних продуктів харчування (на прикладі підприємств олійно-жирової, ефіроолійної і кондитерської промисловості)" (номер державної реєстрації 0100V000231).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розроблення на основі результатів аналізу сучасного стану кондитерської промисловості України науково обґрунтованих рекомендацій її подальшого розвитку, підвищення ефективності діяльності підприємств, формування ринку кондитерських виробів.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити наступні завдання:

проаналізувати структуру підприємств галузі, асортимент і обсяги продукції;

дослідити вплив окремих чинників на процес формування ринку та конкурентоспроможність вітчизняних виробів;

розробити методикку проведення маркетингових досліджень;

проаналізувати фінансовий стан підприємств галузі;

визначити пріоритетні напрями розвитку кондитерської промисловості;

науково обґрунтувати та сформулювати пропозиції щодо удосконалення державного регулювання ринку кондитерських виробів, системи управління галуззю;

розробити пропозиції щодо удосконалення інноваційної діяльності та створення галузевої маркетингової служби.

Наукова новизна одержаних результатів. В дисертації досліджені закономірності і науково обґрунтовані основні напрями формування і регулювання ринку кондитерських виробів України, підвищення ефективності роботи підприємств з урахуванням їх потенціальних можливостей, удосконалення інноваційної, маркетингової і фінансової діяльності.

До основних результатів дослідження, що містять наукову новизну, можна віднести:

визначення пріоритетних напрямів розвитку кондитерської промисловості, рівня конкуренції між основними вітчизняними виробниками на ринку кондитерських виробів, встановлення закономірностей обсягів споживання окремих видів продукції залежно від рівня доходів та місця проживання населення;

обґрунтування основних принципів економічної політики щодо формування і регулювання ринку кондитерських виробів на основі удосконалення законодавчої бази, використання економічних і нормативно-правових регуляторів управління ринковими відносинами;

обґрунтування організаційних, техніко-економічних і правових заходів, а також індикативно-планових регуляторів виробництва продукції, удосконалення економічних взаємовідносин постачальників сировини з промисловими підприємствами та покупцями продукції, а також оптимального поєднання організаційних, адміністративно-правових і економічних важелів регулювання ринку та функцій управління;

розроблення практичних рекомендацій по формуванню і розвитку ринку кондитерських виробів, нарощуванню виробничого потенціалу, удосконаленню законодавчої бази, організації галузевого фонду для впровадження новітніх технологій на підприємствах, підтримці експортоорієнтованих виробників продукції, поліпшенню оцінювання господарської діяльності підприємств, удосконаленню інноваційної діяльності;

обґрунтування науково-методичних рекомендацій щодо поліпшення фінансового стану підприємств, зокрема по стабілізації податкового законодавства, удосконаленню методів оподаткування підприємств, створенню сприятливих умов для використання кредитів, залученню коштів акціонерів та іноземних інвестицій, реалізації системи заходів страхування ризиків;

розроблення економіко-математичної моделі, що описує залежність обсягів продажу продукції від індексу споживчих цін на кондитерські вироби та цукор, обсягів продажу цукру і реальних грошових доходів у розрахунку на душу населення.

Практичне значення одержаних результатів. Для вирішення завдань подальшого розвитку ринку кондитерських виробів і підвищення ефективності виробництва на підприємствах важливе практичне значення мають наступні наукові результати дослідження:

визначення структури виробництва кондитерських виробів за окремими групами підприємств харчової промисловості, місткості та структури ринку кондитерських виробів;

розроблення пропозицій щодо удосконалення державного регулювання ринку кондитерських виробів, інноваційної діяльності в галузі та створення галузевої маркетингової служби;

розроблення системи заходів щодо покращання фінансового стану підприємств галузі.

Практична значимість одержаних результатів досліджень підтверджується відповідними документами про:

проведення маркетингових досліджень та використання їх результатів при розробленні бізнес-плану будівництва цеху з виробництва печива в м. Ірпінь за участю холдингової компанії “Торговий Дім “Серго”;

використання науково-виробничим ТОВ “Техкондитерсервіс” пропозицій щодо виробництва нових пакувальних матеріалів для загортання цукерок і карамелі на Київському заводі полімерних матеріалів;

використання ЗАТ “Житомирські ласощі” пропозицій щодо удосконалення інноваційної діяльності на підприємствах галузі у розробленні нових видів продукції та в діяльності маркетингової служби;

використання ТОВ “Каскад-Плюс”, яке є офіційним дистриб’ютором компанії “Крафт Якобз Сушард Україна”, результатів аналізу місткості і структури вітчизняного ринку кондитерських виробів при сегментуванні ринку, формуванні стратегічного портфеля продукції компанії та позиціонуванні її на ринку;

використання пропозицій щодо удосконалення державного регулювання ринку кондитерських виробів спеціалістами Управління стратегії розвитку АПК та продовольства Кабінету Міністрів України при розробленні системи заходів з удосконалення державного регулювання ринку продовольчих товарів;

прийняття Комітетом харчової промисловості України до впровадження пропозицій з удосконалення інноваційної діяльності в кондитерській промисловості;

прийняття до впровадження ЗАТ “Укркондитер” заходів з удосконалення управління кондитерською промисловістю, створення галузевої маркетингової служби та розробленої комп’ютерної програми прогнозування обсягів продажу кондитерських виробів.

Особистий внесок здобувача. Визначені вище наукові результати одержані автором особисто. Впровадження їх у практику сприятиме вирішенню завдань по підвищенню ефективності виробництва, формуванню ринку кондитерських виробів, удосконаленню економічних взаємовідносин між постачальниками сировини і переробними підприємствами, поліпшенню фінансового стану підприємств.

Апробація результатів дисертації. Результати проведених досліджень та основні положення дисертації доповідались та обговорювались на Міжнародній науково-технічній конференції “Розроблення та впровадження прогресивних ресурсощадних технологій та обладнання в харчову та переробну промисловість” (м. Київ, 21–24 жовтня 1997 р.),

науково-практичній конференції “Підприємства і цехи малої потужності для переробки сільськогосподарської сировини: ефективність і особливості організації” (м. Полтава, 27–28 листопада 1997 р.), Міжнародній науково-технічній конференції “Техника и технология пищевых производств” (м. Могильов, 1998 р.), Міжнародній науково-практичній конференції “Наука і освіта 98” (м. Дніпропетровськ, 23–30 квітня 1998 р.), науково-практичній конференції “Современные информационные и энергосберегающие технологии жизнеобеспечения человека” (м. Кам'янець-Подільський, 2–6 червня 1998 р.), Міжнародній науково-технічній конференції “Проблеми та перспективи створення і впровадження нових ресурсо- та енергоощадних технологій, обладнання в галузях харчової і переробної промисловості” (м. Київ, 19–21 жовтня 1999 р.).

Дисертаційна робота обговорювалась на засіданні кафедри економіки і права УДУХТ (протокол № 3 від 19 жовтня 1999 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 15 статей та 7 тез доповідей загальним обсягом 7,9 авт. арк., у тому числі особисто автором 5,1 авт. арк.

Обсяг і структура дисертації. Робота складається із вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний текст викладений на 177 сторінках, містить 15 рисунків, 29 таблиць, список використаних джерел складається з 288 найменувань, наявні 23 додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтована актуальність теми, сформульовані мета і завдання дослідження, вказується на зв'язок роботи з науковими програмами, що виконуються в УДУХТ, визначені наукова новизна і практичне значення одержаних результатів, виділений особистий внесок здобувача, наведені дані щодо апробації одержаних результатів та кількості публікацій за темою дисертаційної роботи.

Розділ 1. “Науково-методичні основи формування ринку продовольства”.

У розділі на основі аналізу літературних джерел розкриваються суть і роль сучасного ринку, його переваги, недоліки, функції, структура та інфраструктура, механізм функціонування та державного регулювання. Підкреслюється, що становлення ринку у незалежній Україні може бути оцінено, виходячи з аналізу стану проведення економічних реформ у перехідний період. Аналізуються особливості цього періоду, причини посилення негативних явищ і тенденцій, відзначаються відсутність виваженої стратегії економічних перетворень, а також позитивні економічні зрушення, що відбулись за 1994–1999 рр.

Показано, що основними особливостями інфраструктури ринку України перехідного періоду є: інституційна неповнота; структурна асиметричність; відсутність ефективних систем управління ринком та його моніторингу; недостатня увага до маркетингових досліджень. На розвитку ринку негативно позначаються нестабільність і часті зміни актів законодавчого забезпечення, невідповідність рівня економічного мислення більшості населення рівню сприйняття ринкових відносин, потрібному для проведення економічних реформ.

Аналізуються джерела формування ринку продовольства, вплив чинників макро- і мікросередовища на тенденції розвитку цих джерел та їх співвідношення, рівень споживання продуктів харчування.

Протягом 1990–1999 рр. спостерігалися негативні тенденції у споживанні основних продуктів харчування населенням України. Його рівень був далекий від науково обґрунтованих фізіологічних норм. Але останнім часом паралельно відбувається переорієнтація українських споживачів у напрямку споживання вітчизняних продуктів харчування.

На наш погляд, основними цілями розвитку внутрішнього ринку продовольства є підвищення його насиченості за рахунок зростання обсягів вітчизняного виробництва конкурентоспроможної продукції при одночасному збільшенні купівельної спроможності всіх верств населення.

Організаційна структура продовольчої системи в умовах перехідної економіки зазнала ряду позитивних змін, хоча суттєвих зрушень у бік створення прогресивного конкурентоспроможного середовища не відбулося, не приділяється також належна увага вивченню ринкових суперечностей, реалізації функцій маркетингу, розвитку каналів переміщення товарів для обслуговування вітчизняного та зарубіжного продовольчих ринків, проведенню оптово-промислових ярмарків тощо.

Нагальне завдання прискорення реформування АПК та виходу його з кризи вимагає формування продовольчої політики нового типу, спрямованої на якнайповніше задоволення населення продуктами харчування на основі науково обґрунтованих фізіологічних норм споживання. Причому держава не повинна підміняти функції господарських суб'єктів – підприємств харчової і переробної промисловості – її роль полягає у розробленні довгострокових цілей продовольчого забезпечення країни і заходів економічного регулювання, які б сприяли ефективному розвитку харчової галузі в цілому і кондитерської промисловості зокрема.

Розділ 2. “Аналіз ринку кондитерських виробів”.

Одним з головних показників стану внутрішнього ринку кондитерських виробів є обсяг виробництва продукції всередині країни. Він залежить від купівельної спроможності громадян,

поставок сировини, обсягу імпорту, цінової та податкової політики тощо. Динаміка виробництва вітчизняних кондитерських виробів у 1990–1999 рр. наведена на рис. 1.

Значне зменшення виробництва кондитерських виробів у 1998 р. порівняно з 1990 р. (на 64,0 %) відбулось внаслідок скорочення випуску як цукристих кондитерських виробів (драже – у 6,7 раза, м'яких цукерок – у 3,2 раза та ірису – у 20 разів), так і борошняних кондитерських виробів, передусім кексів, баб і рулетів (в 11,1 раза). У той же період значно зросли обсяги виробництва шоколаду і шоколадних виробів – у 2,6 раза, в тому числі какао-порошку, галет і крекерів – у 6,9 раза. У 1992–1995 рр. через низьку купівельну спроможність населення розширився асортимент дешевої продукції (карамелі – серед цукристих та печива – серед борошняних кондитерських виробів).

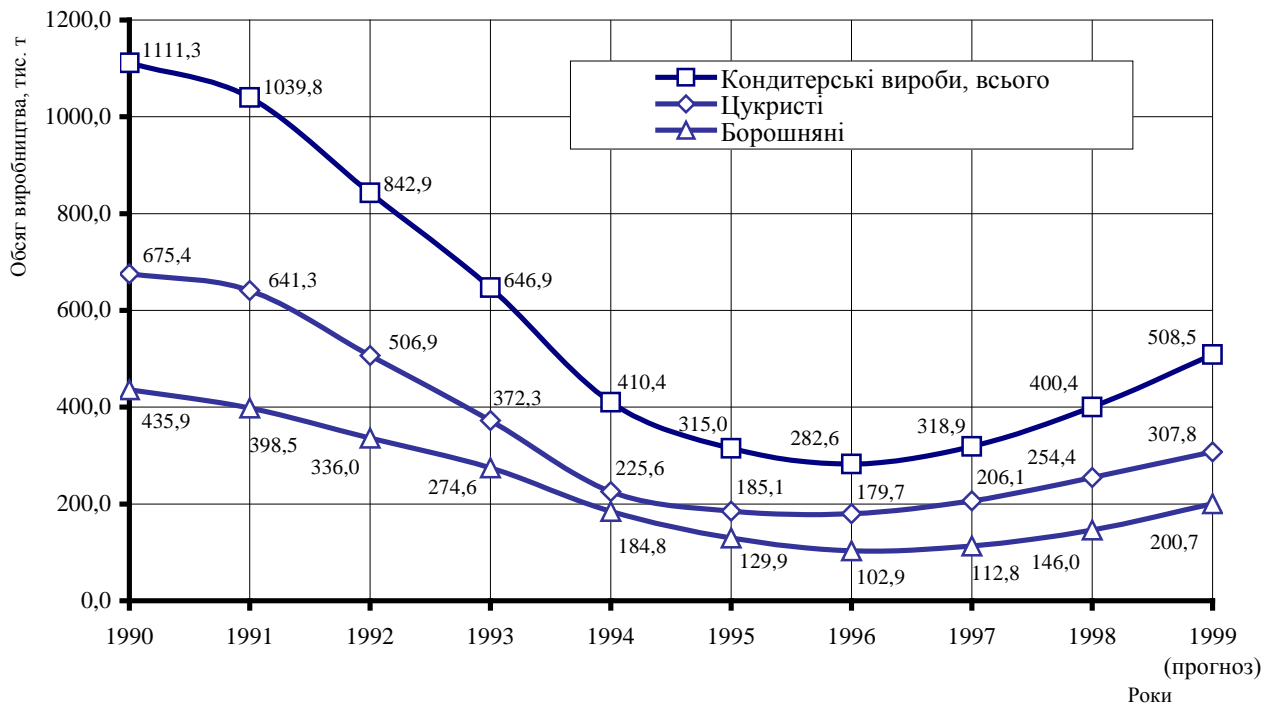

Рис. 1. Динаміка виробництва кондитерських виробів в Україні у 1990–1999 рр.

Основними причинами спаду виробництва кондитерських виробів у 1991–1996 рр. стали: падіння купівельної спроможності населення під впливом інфляційних процесів (внаслідок постійного зростання цін на харчові продукти і матеріальні ресурси для їх виробництва); недосконала інвестиційна, цінова і кредитна політика, складний фінансовий стан підприємств галузі;

масовий (зокрема, нелегальний) імпорт солодошів сумнівної якості;

різке скорочення імпортних поставок сировини і матеріалів (какао-бобів, ароматизаторів, барвників, пакувальних матеріалів тощо);

руйнування традиційної системи оптової торгівлі та перехід підприємств на безпосередні зв'язки з великою кількістю об'єктів роздрібною торгівлі, що значно ускладнило збут продукції та механізм розрахунків за неї;

інтенсивне старіння активної частини основних виробничих фондів підприємств галузі, спрацьованість яких перевищує 50 %.

Починаючи з кінця 1996 р. підприємства кондитерської промисловості почали нарощувати темпи виробництва і вже у 1997 р. обсяг виробництва солодошів збільшився на 12,8 %, в 1998 р. – на 12,6 % проти 1997 р. У 1999 р. збільшення обсягу виробництва оцінюється на рівні 27 %.

Збільшення виробництва кондитерських виробів у 1997–1999 рр. зумовлене: значними інвестиціями в підприємства галузі як вітчизняних, так і іноземних інвесторів (ВАТ “Крафт Якобз Сушард”, концерн “Укрпромінвест” та ін.), активною діяльністю значної частини підприємств у сфері маркетингової політики, розширенням асортименту продукції, використанням сучасних пакувальних матеріалів тощо.

Сьогодні ринок кондитерських виробів України представлений продукцією близько 700 вітчизняних підприємств, що працюють у різних галузях харчової промисловості. Основна частка виробленої продукції (76 %) припадає на кондитерські фабрики, які входять до складу чотирьох великих акціонерних товариств: ЗАТ “Укркондитер”, об'єднання “Укрпродспілка”, концернів “А.В.К.” та “Укрпромінвест”. Хлібопекарні підприємства та заводи продтоварів виробляють відповідно по 7 % загального обсягу кондитерської продукції, на харчосмакові фабрики припадає лише 2 % обсягу виробництва, 8 % кондитерських виробів виробляється іншими підприємствами.

Основний обсяг кондитерської продукції виробляється підприємствами Міністерства аграрної політики України, які включають в себе 32 спеціалізовані фабрики (з них 28 підприємств ЗАТ “Укркондитер”) та 178 кондитерських цехів у складі підприємств місцевої харчової промисловості.

Економічна поведінка виробників солодошів на українському ринку значною мірою визначається рівнем концентрації їх виробництва. Розподіл обсягів виробництва кондитерської продукції за регіонами України досить рівномірний і відповідає густоті населення. Найвища концентрація виробництва спостерігається в південному та східному регіонах (Дніпропетровська, Одеська, Харківська, Запорізька, Донецька області) та в Києві. У західному регіоні основними виробниками солодошів є кондитерські фабрики Львова та Мукачева.

У дисертації аналізується структура виробництва кондитерських виробів щодо обсягів та асортименту за окремими регіонами і об'єднаннями, стан матеріально-технічної бази підприємств галузі, а також вплив основних чинників макро- та мікросередовища на процес формування ринку, канали реалізації кондитерської продукції. Показано, що головними особливостями вітчизняної системи збуту кондитерських виробів є: слабкий розвиток корпоративної системи збуту, використання товаровиробниками фірмових крамниць та оптових торговельних організацій як основних каналів збуту продукції, висока залежність збуту виробів від “випадкових” оптовиків, відсутність виняткового права на реалізацію продукції окремої фабрики або кількох фабрик. Для ринку кондитерських виробів характерні великі витрати на збут товару, значну частину яких міг би взяти на себе посередник.

Проаналізовано споживання кондитерських виробів на душу населення в цілому по Україні, за окремими регіонами, групами населення залежно від рівня доходів та місця проживання (рис. 2 і 3). Відзначається, що поряд із зниженням рівня споживання кондитерських виробів в цілому, за 1990–1998 рр. відбулися значні зміни питомої ваги продажу окремих видів виробів.

У середньому по Україні в структурі витрат на харчування кондитерські вироби становили 5 % – у населення з високим та 2 % – у населення з низьким рівнями доходів.

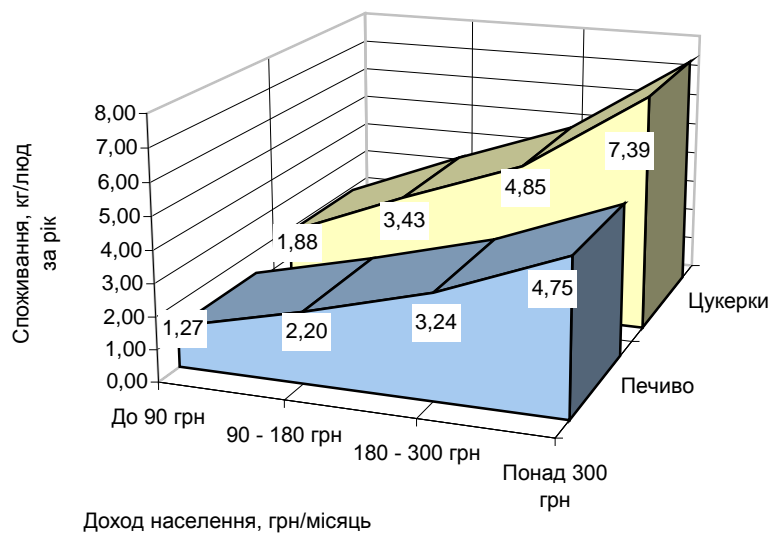

Рис. 2. Середньодушове споживання кондитерських виробів в Україні у 1998 р. за окремими групами населення за їх доходами

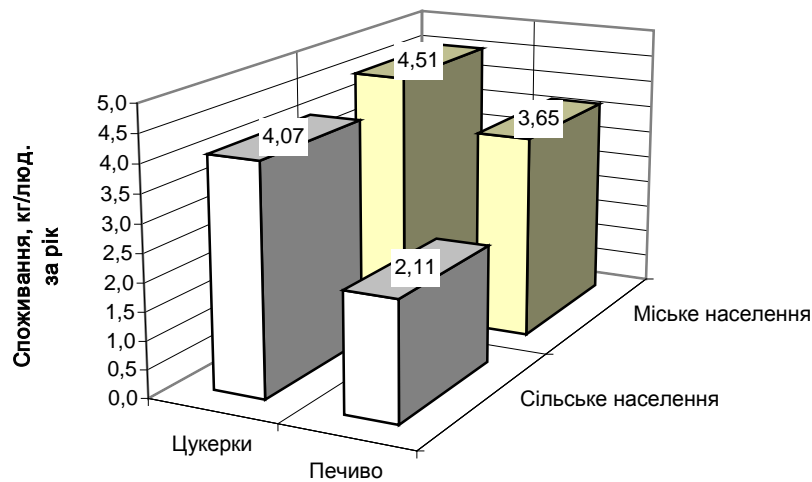

Рис. 3. Середньодушове споживання кондитерських виробів в Україні у 1998 р.
за окремими групами населення за місцем їх проживання

Проведений аналіз стану цінової та нецінової конкуренції на ринку кондитерських виробів, сезонного коливання роздрібних цін на окремі види солодошів, порівняльних цін на вітчизняну та імпорتنу продукцію. Досліджена динаміка рівня цін на окремі асортиментні групи кондитерських виробів, а також дано його прогноз на майбутнє. Зазначається, що конкурентна боротьба найяскравіше виражена серед найбільших виробників солодошів, тобто конкуренція є олігополістичною.

Встановлено, що в умовах швидкої лібералізації цін і високих темпів інфляції у 1991–1995 рр. недоліки в організації виробництва та комерційної діяльності компенсувалися підприємствами галузі, передусім, за рахунок підвищення відпускних цін на кондитерські вироби. Сьогодні ж формування конкурентного середовища на ринку і відновлення конкурентоспроможності вітчизняних кондитерських виробів вимагає пошуку шляхів зниження витрат на виробництво продукції, насамперед на сировину та паливно-енергетичні ресурси.

Для оцінки рівня монополізації ринку кондитерських виробів у роботі використані показник безпечності ринку та індекс Харфіндела–Хіршмана. За даними розрахунків, виконаних в дисертації, ринок кондитерських виробів можна вважати безпечним (всі вимоги щодо його безпечності виконані).

Найвищий рівень економічної концентрації спостерігається на ринку шоколаду і шоколадних виробів, про що свідчить перевищення норми індексу Харфіндела–Хіршмана за період 1993–1997

pp. Найбільшим монополістом з виробництва плиткового шоколаду є ВАТ “Крафт Якобз Сушард Україна”, частка якого становить понад 50 % ринку.

Проаналізована структура експорту та імпорту кондитерських виробів за асортиментними групами, континентами, окремими країнами, областями України, а також приведені результати аналізу експорту солодошів окремими вітчизняними підприємствами.

Встановлено, що темпи зростання обсягів експорту та імпорту у натуральному виразі перевищують темпи зростання вартості ввезених і вивезених товарів, що пояснюється поступовим збільшенням частки дешевших експортованих та імпортованих виробів, а також зниженням їх митної вартості.

У дисертації наводяться результати виконаних здобувачем досліджень ринку кондитерських виробів Києва, якими встановлено, що, купуючи солодоші, споживачі керуються такими основними параметрами кондитерської продукції (за п'ятибальною шкалою): якість – 4,6 бала; ціна – 4,5 бала; товарний вигляд – 3,3 бала. Це свідчить про чітко визначений пріоритет якості та ціни продукції. Отже, підвищення якості кондитерських виробів та адекватна цінова політика є ключовими факторами досягнення успіху українськими підприємствами.

Одним із напрямів вирішення проблеми формування асортименту кондитерських виробів є вивчення споживчих переваг у розрізі асортиментних груп в залежності від рівня доходності останніх. Аналіз результатів опитування, показав, що між рівнем матеріальної забезпеченості та асортиментною переважністю на цукерки існує пряма лінійна залежність; така сама залежність спостерігається між рівнем матеріальної забезпеченості та попитом на шоколад. Між попитом на карамель та рівнем забезпеченості спостерігається обернено пропорційна залежність, тобто вона є недосконалим товаром Гіффіна.

Проведене анкетування дало можливість сегментувати коло споживачів за рівнем їх доходності. Отримані дані свідчать про перевагу осіб з низьким та середнім рівнем матеріальної забезпеченості. Цим фактом пояснюються і одержані результати з вивчення частоти споживання кондитерських виробів населенням України. Оскільки частота споживання є невисокою (один раз на тиждень і частіше солодоші купують 10 % опитуваних, 2-3 рази на місяць – 23 %, 1-2 рази на місяць – 26 %, один раз на місяць та рідше – 41 %), а споживачі здебільшого віддають перевагу виробам у коробках, то у кінцевому підсумку солодоші в основному купуються до урочистої події чи свята або як подарунок. Отже, товаровиробник має звертати більшу увагу на упаковку, оформляти її більш оригінально і привабливо. Потрібні спеціальні її розробки до популярних свят: дня народження, Нового року, Різдва, Пасхи тощо.

Сегментування ринку кондитерських виробів за мотиваційною спрямованістю, асортиментною переважністю і рівнем матеріальної забезпеченості споживачів допоможе підприємствам формувати номенклатуру продукції та планувати її обсяги з урахуванням бажань і потреб покупців.

Розділ 3. “Розвиток та регулювання ринку кондитерських виробів”.

Останніми роками ситуація на ринку кондитерських виробів суттєво змінилася і вимагає удосконалення його державного регулювання, темпів і пропорцій розвитку галузі з допомогою систем правових норм та адміністративно-розпорядчих регуляторів, економічних методів та індикативно-планових регуляторів.

У роботі розглянуті можливі заходи з реалізації цих основних напрямів, відзначається особливе значення оптимального поєднання адміністративно-правових і економічних важелів регулювання ринку, потреба у чіткому розмежуванні функцій регулювання за рівнем управління.

Перехід до ринкових відносин, приватизація харчових підприємств вимагають відповідних змін у механізмі управління галуззю. Одним із основних елементів системи управління є функції, необхідність чіткого розподілу яких пов'язана із посиленням державного регулювання продовольчого ринку і галузей харчової промисловості. До функцій управління на галузевому рівні можна віднести: формування продовольчої політики та її правового забезпечення; регулювання темпів і пропорцій розвитку галузі в цілому і по регіонах; стратегічне планування, організацію виконання державних і галузевих науково-технічних програм, індикативних планів; зовнішньоекономічну діяльність; науково-технічний розвиток галузі, проведення інноваційної діяльності; раціональне використання бюджетних коштів, дотацій і кредитних ресурсів, здійснення ефективної інвестиційної політики, агропромислової інтеграції; аналіз діяльності підприємств і відповідне інформування; інформаційне і консультативне забезпечення підприємств; маркетингову діяльність; контрольно-інспекторську діяльність щодо дотримання законів та інших чинних правових і нормативних актів у різних сферах діяльності виробників кондитерських виробів; підготовку, підвищення кваліфікації та комплектування кадрів.

Обґрунтований перелік основних повноважень, які повинні мати органи управління (Держаний департамент продовольства Міністерства аграрної політики України та ЗАТ “Укркондитер”) для виконання названих функцій.

Встановлено, що в умовах перехідного періоду значно посилюється роль удосконалення маркетингової політики підприємств як важливого чинника розвитку ринку кондитерських виробів, удосконалення управління підприємствами галузі, розширення експортно-імпорتنих операцій.

Проте сьогодні частина підприємств галузі, намагаючись пасивно пристосуватись до умов ринку, орієнтує діяльність своїх маркетингових служб не на споживача, а на продукт.

В цих умовах з метою удосконалення і розвитку маркетингу і надання відповідних послуг підприємствам доцільне створення потужної галузевої маркетингової служби. Завданнями такої служби можуть бути: збирання, систематизування і передавання підприємствам маркетингової інформації, виконання за їх замовленнями окремих видів маркетингових досліджень; розроблення для підприємств маркетингової стратегії; рекламна діяльність; збут продукції підприємств; інформування підприємств про технічні, організаційні, економічні та соціальні інновації в галузі.

Розширення збуту, придбання ресурсів, диверсифікація джерел постачання потребує також проведення міжнародної маркетингової діяльності. У дисертації визначені види цієї діяльності та стратегія її проведення.

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних кондитерських виробів, науково-технічний прогрес у галузі значною мірою досягаються удосконаленням інноваційної діяльності шляхом реалізації ряду заходів на державному і галузевому рівнях, у сфері наукової діяльності та на рівні підприємств. Серед цих заходів можна виділити такі:

визначення потреб України в основних видах кондитерських виробів, наявних ресурсів їх виробництва і прогнозування на майбутнє цих потреб з урахуванням можливостей галузі і окремих регіонів, демографічної та екологічної ситуації, перспектив розвитку економіки України;

розвиток прогресивних форм організації інноваційної діяльності і поширення інтегрованих формувань типу технополісів, технопарків, інноваційно-консультативних центрів та ін. Доцільним є створення на акціонерних засадах технополісу "Продукти здорового харчування" з розроблення новітніх технологій та випуску харчових продуктів лікувально-профілактичного та дієтичного харчування, в тому числі кондитерських виробів. Такий технополіс може бути, зокрема, створений на базі УДУХТ із залученням ряду науково-дослідних інститутів та провідних харчових підприємств;

створення галузевого фонду передавання нових технологій підприємствам галузі;

визначення пріоритетних напрямів розвитку наукових досліджень і розробок у галузі з метою оптимізації пропорцій їх державного фінансування;

створення галузевої системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності з використанням сучасних засобів інформатики на базі науково-дослідного інституту інформації і техніко-економічних досліджень у харчовій промисловості;

створення системи моніторингу нововведень на підприємствах галузі;

прогнозування інноваційного розвитку галузі.

На базі аналізу сучасного стану кондитерської промисловості і результатів маркетингових досліджень, як пріоритетні, в дисертації визначені такі напрями розвитку галузі: реконструкція і технічне переоснащення підприємств; організація випуску високоефективного обладнання; значне розширення обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції, зокрема направленої дії (лікувально-профілактичного та дієтичного призначення, дитячого харчування); розроблення рецептур і технологій виробів з використанням нових видів сировини, у тому числі нетрадиційної вітчизняної; розширення випуску борошняних кондитерських виробів; значне збільшення випуску фасованих кондитерських виробів з використанням нових пакувальних матеріалів.

Для планування діяльності підприємств галузі, аналізу ринку кондитерських виробів важливим є достовірне прогнозування їх виробництва на конкретний момент часу. З цією метою розроблена економетрична модель, що описує залежність обсягів продажу кондитерських виробів від індексу їх споживчих цін, обсягу продажу цукру, індексів споживчих цін на цукор та реальних середньодушових грошових доходів. Модель реалізована у прикладній програмі MS Excel і ґрунтується на теорії регресійного аналізу. Застосування програми дає можливість підприємствам і галузевим органам управління розрахувати прогнозовані обсяги продажу кондитерських виробів на ринку України.

На основі аналізу фінансового стану підприємств кондитерської промисловості встановлено, що його покращання можливе шляхом забезпечення стабільності податкового законодавства, спрощення структури податків, удосконалення оподаткування прибутку підприємств, створення сприятливих умов для використання банківських кредитів і лізингу, залучення коштів акціонерів та іноземних інвестицій, реалізації системи заходів внутрішнього страхування ризиків, підвищення фінансової стійкості підприємств, правильного вибору тактики і стратегії управління фінансовими ресурсами та ін.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Продовольчий ринок України знаходиться у стані формування і характеризується структурною асиметричністю та неповнотою, недосконалістю системи законодавчого забезпечення, управління, моніторингу. На рівні ефективності його функціонування негативно позначається нестабільність законодавчого забезпечення, невідповідність рівня економічного обґрунтування заходів по реформуванню галузей харчової промисловості (в тому числі і

кондитерської) вимогам ринкового реформування економіки, що призвело до значного спаду обсягів виробництва продукції.

Основними причинами зменшення обсягів виробництва і підвищення собівартості кондитерських виробів у 1991–1996 рр. були: експансія імпорتنих товарів при одночасному скороченні імпорتنих поставок сировини і матеріалів, руйнування системи оптової торгівлі і перехід підприємств на безпосередні зв'язки з великою кількістю об'єктів роздрібною торгівлі, недосконалі інвестиційна, цінова і кредитна політика, складний фінансовий стан підприємств. Внаслідок падіння платоспроможності населення значно знизився рівень споживання продукції на душу населення, змінилась структура її реалізації.

Починаючи з 1997 р., в результаті активізації інвестиційного процесу в кондитерській промисловості, активної діяльності підприємств у сфері маркетингу, розширення асортименту продукції, поліпшення її якості, використання нового прогресивного устаткування та пакувальних матеріалів виробництво продукції (особливо шоколаду і шоколадних виробів, галет, крекерів, м'яких цукерок, глазурованих шоколадом) швидко зростало. Водночас продовжує скорочуватись випуск продукції лікувально-профілактичного призначення. Виробничі потужності підприємств галузі використовуються недостатньо, хоча при максимальному їх завантаженні можна не тільки повністю забезпечити потреби населення України в цій продукції, а й значно збільшити її експортні поставки. Підприємства не мають достатніх обігових коштів для закупівлі сировини та матеріалів, не можуть одержати довгострокові кредити, не працює на належному рівні механізм взаєморозрахунків з постачальниками сировини та споживачі продукції.

Пріоритетними напрямками розвитку кондитерської промисловості та формування ринку її продукції можна вважати: реконструкцію і технічне переоснащення підприємств; організацію випуску високоефективного обладнання; нарощування обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції, в першу чергу лікувально-профілактичного та дієтичного призначення, дитячого харчування; розроблення рецептур та технологій виробів з використанням нових видів сировини, в тому числі нетрадиційної вітчизняної; значне збільшення випуску фасованих виробів з використанням нових пакувальних матеріалів.

Основними принципами державної економічної політики щодо перспектив розвитку галузі і формування ринку кондитерських виробів, на наш погляд, є: удосконалення законодавчої бази для пріоритетного розвитку галузі, створення сприятливого інвестиційного клімату для технічного переоснащення підприємств, впровадження нових технологічних схем виробництва, використання економічних і нормативно-правових регуляторів управління ринковими

відносинами, нарощування обсягів виробництва продукції для забезпечення нею потреб населення та експортних поставок, а також пошук та освоєння зовнішніх ринків.

В умовах кризового стану економіки України, ускладнення економічних взаємовідносин з постачальниками сировини і покупцями продукції, формування ринку кондитерських виробів вимагає здійснення організаційних, техніко-економічних і правових заходів, а також індикативно-планових регуляторів. При формуванні ринку товарів особливе значення має оптимальне поєднання організаційних, адміністративно-правових і економічних важелів регулювання ринку та функцій управління виробництвом на різних рівнях.

Перехід до ринкових відносин і приватизація підприємств обумовлюють необхідність змін у формах, методах та стилі управління галуззю шляхом раціонального сполучення економічних, організаційно-розпорядчих і соціальних важелів управління. Для цього обґрунтована необхідність створення галузевої служби маркетингу, визначені її завдання, види діяльності, сфера використання інформації на підприємствах. Проаналізовані функції управління підприємствами кондитерської промисловості в ринкових умовах, обґрунтована доцільність створення структурних підрозділів для реалізації нових функцій, сформульовані повноваження для галузевих органів управління.

З метою удосконалення правової бази формування ринку кондитерських виробів, нарощування виробничого і експортного потенціалу галузі обґрунтована необхідність організації галузевого фонду впровадження прогресивних технологій на підприємствах, підтримки експортоорієнтованих виробників продукції, удосконалення методики оцінки господарської діяльності підприємств. Необхідно активізувати інноваційну діяльність шляхом розроблення і реалізації відповідних заходів на державному і галузевому рівнях, а також у сфері наукової діяльності згідно з вимогами ринкових відносин, створити галузеву систему моніторингу та інформаційного забезпечення.

На основі аналізу місткості і структури вітчизняного ринку, асортименту продукції, обсягів її виробництва та структури виробників, маркетингових досліджень, функціонування ринку та конкурентоспроможності вітчизняних кондитерських виробів, експорту та імпорту, фінансового стану підприємств розроблені пропозиції щодо удосконалення системи державного регулювання виробництва і ринку товарів, в тому числі за допомогою правових норм, адміністративно-розпорядчих та економічних методів, індикативно-планових регуляторів та їх оптимального поєднання, які частково використані при розробленні окремих програм прискорення розвитку галузі та забезпечення продовольчої безпеки держави.

10. Розроблена економетрична модель, що описує залежність обсягів продажу продукції від індексу споживчих цін на кондитерські вироби та цукор, обсягів продажу цукру і реальних грошових доходів у розрахунку на душу населення. Її застосування дає можливість розрахувати прогнозовані обсяги продажу кондитерських виробів на ринку України. Модель реалізована у прикладній програмі MS Excel.

Для поліпшення фінансового стану підприємств галузі необхідно забезпечити стабільність податкового законодавства, спростити структуру податків, удосконалити оподаткування прибутку підприємств, створити сприятливі умови для використання кредитів, залучення коштів акціонерів та іноземних інвестицій, реалізувати систему заходів внутрішнього страхування ризиків, фінансового прогнозування діяльності підприємств тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

В наукових фахових виданнях

1. Лагода Т., Юрик Я. Конкурентоспроможність вітчизняних кондитерських виробів // Економіка України. – 1999. – № 2. – С. 44–49.

Автором досліджені форми та методи конкурентної боротьби на ринку кондитерських виробів України, проаналізовані шляхи підвищення якості продукції окремих підприємств галузі, запропоновані заходи поліпшення ситуації з реалізації вітчизняних кондитерських виробів.

2. Лагода Т., Юрик Я. Маркетингові дослідження ринку кондитерських виробів // Економіка України. – 1999. – № 11. – С. 80–84.

Особисто автором розроблена методика та проведено маркетингове дослідження ринку кондитерських виробів м. Києва, за результатами якого запропоновано заходи приваблення покупців до вітчизняних солодошів.

3. Лагода Т.В. Структура виробництва кондитерських виробів в Україні // Економіка АПК. – 1999. – № 11. – С. 31–39.

4. Лагода Т.В., Пильник Л.Т. Інноваційна діяльність у кондитерській галузі // Економіка АПК. – 2000. – № 2. – С. 71–75.

Дано аналіз інноваційної діяльності підприємств кондитерської промисловості України та запропоновано заходи удосконалення такої діяльності на державному, галузевому рівнях, на рівні підприємств, а також в сфері наукової діяльності.

5. Лагода Т.В. Вплив макросередовища на функціонування ринку кондитерських виробів в Україні // Економіст. – 1999. – № 12. – С. 56–59.

6. Лагода Т.В., Заїнчковський А.О., Жужукіна Н.І. Непрості проблеми кондитерів // Харч. і перероб. пром-сть. – 1997. – № 5. – С. 16–17.

Автором виконаний аналіз стану ринку кондитерських виробів України та матеріально-технічної бази підприємств галузі.

7. Лагода Т.В., Яцунь О.М. Пектини класичні й комбіновані: перспективи їх використання у кондитерській галузі // Харч. і перероб. пром-сть. – 1999. – № 5–6. – С. 22–23.

Дано аналіз перспектив використання пектинів у кондитерській галузі.

8. Лагода Т.В., Бондарь М.О. Стан та перспективи розвитку експорту вітчизняних кондитерських виробів // Експрес-новини: наука, техніка, виробництво. – 1998. – № 11–12. – С. 32–34.

Автором розглянутий стан та запропоновані шляхи розвитку експорту вітчизняних кондитерських виробів.

9. Заїнчковський А.О., Лагода Т.В. Удосконалення системи управління кондитерською промисловістю України в післяприватизаційний період // Наук. праці Укр. держ. ун-ту харч. технологій. – 1998. – № 4. – Ч. 1. – С. 49–51.

Автором розроблені пропозиції щодо удосконалення управління кондитерською галуззю в ринкових умовах.

10. Лагода Т.В., Герасименко Є.А. Дослідження фінансового становища підприємств кондитерської промисловості // Наук. праці Укр. держ. ун-ту харч. технологій. – 1999. – № 5. – С. 72–74.

Автором на основі аналізу основних показників господарської діяльності ЗАТ “Одеса” запропоновані шляхи покращення фінансового стану підприємств кондитерської промисловості.

11. Заїнчковський А.О., Лагода Т.В. Стан та шляхи розвитку ринку продовольчих товарів в Україні // Агроінком. – 1998. – № 11–12. – С. 5–7.

Автором запропоновані заходи щодо формування і розвитку ринку продовольства, підвищення конкурентоспроможності продукції АПК на світовому ринку.

12. Ткаченко Н.М., Лагода Т.В. Облік експортно-імпортних операцій // Бух. облік і аудит. – 1995. – № 9. – С. 2–8.

Автором виконаний аналіз недоліків обліку експортно-імпортних операцій, в тому числі з продуктами харчування.

13. Деревянко Е.Г., Лагода Т.В., Яцунь А.М. Тенденции и проблемы развития пищевой промышленности Украины как структурообразующего звена внутреннего рынка продовольствия // Бизнес-Информ. – 1999. – № 21–22. – С. 73–77.

Автором визначено ключові тенденції та проблеми розвитку харчової промисловості України на сучасному етапі становлення ринкових відносин, запропоновані заходи подолання кризового стану галузі.

14. Аналіз та прогнозування фінансового стану ЗАТ “Укркондитер” // Т.В. Лагода, О.О. Шеремет, О.П. Бевз, Г.М. Шишаков // Наук. праці Укр. держ. ун-ту харч. технологій. – 2000. – № 6. – С. 27–29.

За методикою комплексної оцінки досліджено фінансовий стан підприємств ЗАТ “Укркондитер” та запропоновано шляхи його поліпшення.

В інших виданнях

15. Лагода Т.В., Заїнчковський А.О. Розвиток ринку кондитерських виробів в Україні; Формування ринку продовольчих товарів в Україні // Тези доп. Міжнародної наук.-техн. конф. "Розроблення та впровадження прогресивних ресурсощадних технологій та обладнання в харчову та переробну промисловість". – К.: УДУХТ, 1997. – С. 197, 204.

Автором розглянутий стан підприємств кондитерської промисловості, експорту та імпорту солодощів. Розглянуті принципи формування та розвитку ринку продовольчих товарів в Україні та стан їх реалізації в перехідний період.

16. Лагода Т.В. Петухова О.М. Экономические проблемы развития пищевой промышленности Украины // Тезисы док. Международной науч.-техн. конф. "Техника и технология пищевых производств". – Могилев: МТИ, 1998. – С. 332–333.

Автором проаналізований економічний стан вітчизняних харчових підприємств в перехідний період а також показані резерви їх подальшого розвитку.

17. Заїнчковський А.О., Петухова О.М., Лагода Т.В. Стан та перспективи розвитку харчової промисловості в умовах становлення ринку // Матеріали наук.-прак. конф. "Підприємства і цехи малої потужності для переробки сільськогосподарської сировини: ефективність і особливості організації". – Полтава: ПКІ, 1998. – С. 347– 353.

Автором на базі аналізу сучасного стану харчової промисловості запропоновані напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних продовольчих товарів.

18. Лагода Т.В., Пасічник О.В., Петухова О.М. Экспортный потенциал харчової промисловості України // Матеріали III-ї Міжнародної наук.-практ. конф. "Сучасні інформаційні та енергозберігаючі технології життєзабезпечення людини". – Кам'янець-Подільський, 1998. – С. 4–6.

Автором досліджений стан експорту кондитерських виробів та можливості його розширення, створення умов для залучення іноземних інвестицій.

19. Лагода Т.В. Проблеми та перспективи виробництва кондитерських виробів з лікувально-профілактичними властивостями; Петухова О.М., Лагода Т.В. Харчова промисловість України в процесі її адаптації до ринкових відносин // Тези доп. Міжнародної конф. "Наука і освіта 98". – Дніпропетровськ, 1998. – Т. 14. – С.615–616.

Автором проаналізовані причини спаду виробництва продуктів харчування та розкриті шляхи розвитку підприємств галузі в ринкових умовах.

20. Лагода Т. Українські солодощі: сьогодення і перспективи // Продукты питания. – 1999. – № 21. – С. 18–19.

АНОТАЦІЯ

Лагода Т.В. Формування ринку продовольчих товарів України (на прикладі кондитерської промисловості). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.07.01 – Економіка промисловості. – Інститут економіки НАН України, Київ, 2000.

У дисертації аналізуються особливості інфраструктури ринку України перехідного періоду, рівень споживання населенням харчових продуктів, тенденції розвитку внутрішнього ринку продовольства, обґрунтовується необхідність формування продовольчої політики нового типу.

Розглядаються особливості формування ринку кондитерських виробів України в перехідний період та наводяться результати маркетингового дослідження. Встановлені вплив окремих чинників на обсяги продажу продукції та закономірності зміни обсягів споживання окремих видів продукції від рівня доходів та місця проживання населення, розроблена економіко-математична модель прогнозування обсягів їх продажу. Проаналізований фінансовий стан підприємств галузі.

Обґрунтовані та розроблені пропозиції щодо удосконалення систем державного регулювання ринку кондитерських виробів та управління галуззю в умовах ринкової економіки, створення галузевої служби маркетингу. Визначені пріоритетні напрями розвитку галузі, шляхи удосконалення інноваційної діяльності, покращення фінансового стану підприємств.

Основні результати досліджень прийняті до практичного використання.

Ключові слова: ринок кондитерських виробів, маркетинг, конкурентоспроможність, державне регулювання, методи управління, інноваційна діяльність.

АННОТАЦИЯ

Лагода Т.В. Формирование рынка продовольственных товаров Украины (на примере кондитерской промышленности). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.07.01 – Экономика промышленности. – Институт экономики НАН Украины, Киев, 2000.

В диссертации изложены сущность и роль рынка, его преимущества, недостатки, структура и инфраструктура, механизм функционирования и государственного регулирования. Рассматриваются особенности формирования продовольственного рынка Украины в переходной период, анализируются организационная структура продовольственной системы страны, источники формирования рынка продовольствия, влияние различных факторов на уровень потребления продуктов питания. Показано, что выход АПК из кризисного состояния требует формирования государственной политики нового типа, которая должна быть направлена на наиболее полное удовлетворение населения продуктами питания в соответствии с научно обоснованными физиологическими нормами потребления.

Проанализировано современное состояние рынка кондитерских изделий, в том числе: ассортимент и объемы производства; влияние отдельных факторов на объемы реализации продукции; изменение объемов потребления отдельных видов кондитерских изделий в зависимости от уровня доходов и места проживания населения, сезонности. Анализируются причины уменьшения объемов производства и повышения себестоимости кондитерских изделий в 1991–1996 гг. и увеличения их производства в последующие годы. Отмечается, что производственные мощности предприятий отрасли используются не полностью, хотя при максимальной их загрузке можно не только обеспечить потребность населения Украины в этой продукции, но и значительно увеличить ее экспортные поставки. Предприятия не имеют достаточных оборотных средств для закупки сырья и материалов, лишены возможности получать долгосрочные кредиты, не отрегулирован механизм взаиморасчетов с потребителями продукции. Приводятся результаты исследований рынка кондитерских изделий в г. Киеве, которые свидетельствуют о том, что при покупке продукции кондитерской промышленности потребители руководствуются в основном качеством и ценой изделий. Установлен уровень конкуренции между основными отечественными производителями кондитерских изделий и разработана экономико-математическая модель прогнозирования объемов продаж продукции, которая позволяет с высокой точностью рассчитать объемы реализации кондитерских изделий в зависимости от реальных денежных доходов населения, объемов продаж сахара, индексов потребительских цен на кондитерские изделия и сахар.

Установлено, что основными приоритетными направлениями развития кондитерской промышленности является: реконструкция и техническое переоснащение предприятий; организация выпуска высокоэффективного оборудования; значительное расширение ассортимента

и объемов производства конкурентоспособной продукции, в первую очередь, лечебно-профилактического и диетического назначения, детского питания; изделий с использованием новых видов сырья, в том числе нетрадиционного отечественного; значительное увеличение выпуска фасованных изделий с использованием новых упаковочных материалов.

В условиях кризисного состояния экономики Украины, усложнения экономических взаимоотношений с поставщиками сырья и покупателями продукции, формирование рынка кондитерских изделий требует осуществления организационных, технико-экономических и правовых мероприятий, а также использования индикативно-плановых регуляторов.

Обоснована необходимость изменения форм, методов и стиля управления отраслью путем рационального соединения экономических, организационных и социальных методов управления.

Показано, что для формирования рынка кондитерских изделий, наращивания производственного и экспортного потенциалов очень важно совершенствовать законодательную базу, организовать отраслевой фонд для внедрения новейших технологий на предприятиях, обеспечить поддержку экспортоориентированных производителей продукции, улучшить методику оценки хозяйственной деятельности предприятия, отказаться от расходных показателей. Указывается также на необходимость совершенствования инновационной деятельности в отрасли с помощью разработки и реализации мероприятий на государственном и отраслевом уровнях, в сфере научной деятельности в соответствии с требованиями рыночных отношений.

Обоснованы и разработаны предложения по созданию отраслевой службы маркетинга, задачей которой являются: сбор, систематизация и передача предприятиям информации; выполнение отдельных видов маркетинговых исследований; разработка для предприятий стратегии развития, включая маркетинговые мероприятия; рекламная деятельность; реализация продукции предприятий; информация предприятий о технических, организационных, экономических и социальных инновациях в отрасли.

Для улучшения финансового состояния предприятий отрасли предлагается обеспечить стабильность налогового законодательства, упростить структуру налогов, совершенствовать налогообложение прибыли предприятий, создать благоприятные условия для использования кредитов, привлечь средства акционеров и иностранных инвестиций, реализовать систему мероприятий внутреннего страхования рисков, финансового прогнозирования деятельности предприятий.

Основные результаты исследований приняты для практического использования.

Ключевые слова: рынок кондитерских изделий, маркетинг, конкурентоспособность, государственное регулирование, методы управления, инновационная деятельность.

ABSTRACT

Lagoda, T. Formation of Ukrainian Foodstuff market (based on the example of confectionery industry). – Manuscript.

Thesis for a Candidate of degree in Economics on the speciality № 08.07.01 – “Economics of Industry”. – Institute of Economics of UAS, Kiev, 2000.

The thesis gives the analysis of the peculiarities of the infrastructure of Ukrainian market of the transition period, the tendencies of domestic foodstuff market’s development, and proves the necessity of the formation of new foodstuff policy.

There are studied the properties of the formation of confectionary market in Ukraine during the transition period, and shown the results of marketing investigation. We affirmed the influence of some certain factors on the volume of studies and the dependence of the changes in the volume of consumption on the income levels and dwelling places of people. We also worked out a mathematical model of forecasting the volumes of their sales, and analyzed the financial state of the enterprises of the branch.

We proved and worked out the proposals concerning the improvement of the system of governmental regulation of confectionery market and the management of the branch in the conditions of market economy, and the implementation of the branch marketing service. There are also defined some prior trends of the branch development, the ways to improve the innovation activity and the financial state of the enterprises.

The main results of studies are accepted in the industrial usage.

Keywords: confectionery market, marketing, competition ability, governmental regulation, methods of management, innovation activity.